

Gäller för: Västra Götalandsregionen

Giltig från: 2024-05-28

Innehållsansvar: Roseli Sandbreck, (rosma9), Hygiensjuksköterska

Giltig till: 2026-05-28

Granskad av: Ingemar Qvarfordt, (ingqv), Universitetssjukhusö

Godkänd av: Ingemar Qvarfordt, (ingqv), Universitetssjukhusö

Vårdhygieniska aspekter på AC/luftkylare och portabla fläktar

Regional rekommendation för kommunal vård och omsorg. Framtagen av Vårdhygiens nätverksgrupp för kommunal vård och omsorg i Västra Götaland

Förändringar sedan föregående version

Nya allmänna råd och tillsynsvägledning om temperatur inomhus från Folkhälsomyndigheten har lagts till under rubriken kunskapsöversikt.

Syfte

Stödja verksamheter inom vård och omsorg i bedömning av vårdhygieniska risker avseende kylsystem som används i samband med värmebölja.

Bakgrund

Värmeböljor kan få stora konsekvenser för såväl vårdtagare som medarbetare inom vård och omsorg. Etablerade åtgärder för att minska värmestrålning och hålla inomhus-temperaturen nere ska användas i första hand. Det innefattar som första åtgärd att hålla fönster stängda och använda befintliga solskydd.

Åtgärder

Varje verksamhet bör ha en plan för åtgärder vid värmebölja. Stöd till framtagande av en sådan plan finns på Folkhälsomyndighetens sida [Värmeböljor - vägledning till handlingsplaner](#) samt i skriften [Att hantera hälsoeffekter av värmeböljor: Vägledning till handlingsplaner](#).

Se i första hand över möjlighet till solskydd, exempelvis solfilm eller persienner/markiser. När ytterligare åtgärder behövs kan AC/luftkylare eller portabel fläkt övervägas **men användning i vård och omsorgsmiljö bör alltid föregås av en riskvärdering där nytta vägs mot risk för spridning av mikroorganismer och konsekvenser för vårdtagare och personal.**

OBS! Utskriven version kan vara ogiltig. Verifiera innehållet.

Fastighetsförvaltare bör tillfrågas för råd ur lokal-/ventilationsmässig synpunkt inför installation av AC/luftkylare. Fastighetsförvaltare bör även kontaktas inför användning av portabla system eller fläktar i utrymmen med specialventilation (t ex över-/undertrycksventilation) för att säkerställa att luftflöden och antal luftväxlingar i rummet inte störs.

Under pågående utbrott av exempelvis luftvägsvirus bör man undvika att använda fläktar eller portabel luftkonditionering/kylsystem med fläkt i rum där flera personer har samlats.

Risker med AC/luftkylare

Risker uppkommer främst vid brister i underhåll då mikroorganismer kan tillväxa i systemen och spridas i luften.

Befuktningssystem av utgående luft ska inte användas på grund av risk för tillväxt av bland annat Legionellabakterier i dessa.

Luftutflödet kan potentiellt öka utspridning av damm, partiklar, hudflagor och mikroorganismer (till exempel Aspergillus) i rummet.

Misstänkt spridning av luftvägsvirus via recirkulerad rumsluft finns beskrivet men underlaget är osäkert.

Råd vid användning av AC/luftkylare

- System med befuktning av luft ska inte användas.
- Utför underhåll av systemet enligt tillverkarens instruktioner, inklusive regelbunden tömning och rengöring av behållare för kondensvatten.
- Placera på ett sätt som minimerar dammansamling.
- HEPA-filer rekommenderas.
- Utåtgående luftström bör inte riktas direkt mot någon individ utan mot taket.
- Då luftströmmen potentiellt kan öka spridning av befintliga mikroorganismer i rummet är det viktigt att rutiner finns för rengöring av patientnära och horisontella ytor samt för desinfektion av tagytor.
- Undvik användning vid vårdmoment med ökade renhetskrav; exempelvis såromläggning, kateter/PVK-sättning, CVK-omläggning samt uppackning av rena och sterila material.

Risker med användning av portabel fläkt

Fläktanvändning ger ett högt luftflöde, vilket ökar utspridning av befintligt damm, partiklar, hudflagor och mikroorganismer (till exempel Aspergillus) i omgivningen. Patienten riskerar då att infekteras såväl direkt som indirekt via kontaminerade ytor eller material.

OBS! Utskriven version kan vara ogiltig. Verifiera innehållet.

Teoretiskt kan ett högt luftflöde sprida droppar av kroppsvätskor längre bort än förväntat vilket bör beaktas vid vårdmoment med risk för stänk och vid vård av patient med luftvägsinfektion.

Användning av portabel fläkt i eget boende innebär lägre risk jämfört med sjukvård, eftersom användaren befinner sig i sin egen mikrobiella miljö. Samma försiktighet vid vårdmoment med ökade renhetskrav måste dock iakttas och åtgärder för att minska risk för spridning till annan person vidtas.

Råd vid användning av portabel fläkt

- Portabel fläkt avråds helt från i:
 - rum där flera patienter vårdas eller vistas samtidigt
 - rum där patienter med utbredda hudskador/sår vårdas
 - lokaler där vård ges till patienter med nedsatt immunförsvar
 - lokaler för verksamheter där höga renhetskrav ställs (t ex dialys, intensivvård, sterilcentral/ förråd och där steril endoskopiutrustning förvaras).
- Minimera risk att luft blåser från en individ till en annan och överväg avstängning beroende på situation, t ex inför vissa vårdmoment och städning.
- Stäng alltid av fläkten inför moment med ökade renhetskrav (t ex såromläggning, katetersättning, CVK-omläggning, PVK-sättning samt uppackning av rena och sterila material).
- Beakta risk för ökat stänkvstånd vid val av skyddsutrustning enligt basala hygienrutiner (inklusive visir).
- Följ tillverkarens rekommendationer avseende rengöring.
- Fläktar som inte kan rengöras inuti ska inte användas (t ex utan rotorblad).
- Rengör/desinfektera vid behov, och alltid när en fläkt flyttas från ett rum till ett annat.
- Placera som lägst i sängnivå.
- Då luftströmmen ökar utspridning av befintliga mikroorganismer på rummet är det viktigt att nära och horisontella ytor samt tagytor regelbundet rengörs och desinfekteras.
- Överväg utökad städning och rengöring av rummet om vårdtagaren i hög utsträckning utsöndrar mikroorganismer (till exempel tillstånd med ökad fjällning av hud, sår, hosta, kräkning eller diarré).

Råd vid användning av portabel fläkt hos vårdtagare med bekräftad/misstänkt luftvägsinfektion

Använd gällande skyddsutrustning vid vistelse på rummet oavsett avstånd till patienten.

Relaterad information

Relaterade dokument

[Att hantera hälsoeffekter av värmeböljor - vägledning till handlingsplaner.](#)

Folkhälsomyndigheten

[Smittrisker \(AFS 2018:4\), föreskrifter.](#) Arbetsmiljöverket

[Värmeböljor – vägledning till handlingsplaner.](#) Folkhälsomyndigheten

Kunskapsöversikt

[Tillsynsvägledning om temperatur inomhus.](#) Folkhälsomyndigheten

[Folkhälsomyndighetens allmänna råd om temperatur inomhus HSLF-FS 2024:10.](#)

Folkhälsomyndigheten

Arbetsgrupp, regional

Ingemar Qvarfordt, Hygienläkare. Vårdhygien Sahlgrenska Universitetssjukhuset (SU)

Elisabeth Eriksson Gebring, Hygiensjuksköterska. Vårdhygien NU-sjukvården

Lotta Osbeck, Hygiensjuksköterska. Vårdhygien SU

Roseli Sandbreck, Hygiensjuksköterska. Vårdhygien SU

Susanne Roos, Hygiensjuksköterska. Vårdhygien Södra Älvsborgs sjukhus

Therese Mård, Hygiensjuksköterska. Vårdhygien Skaraborgs Sjukhus

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Västra Götalandsregionen

Innehållsansvar: Roseli Sandbreck, (rosma9), Hygiensjuksköterska

Granskad av: Ingemar Qvarfordt, (ingqv), Universitetssjukhusö

Godkänd av: Ingemar Qvarfordt, (ingqv), Universitetssjukhusö

Dokument-ID: SSN11800-2140136717-547

Version: 1.0

Giltig från: 2024-05-28

Giltig till: 2026-05-28